

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р инж. Веселин Цветанов Митев,
катедра „Икономика и управление“ на МГУ „Св. Ив. Рилски“ – София,
председател на научно жури, съгласно решение от първото заседание
на научното жури, проведено на 29.06.2022 г. от 10.30 ч.

Относно: процедура за придобиване на научната степен „Доктор на науките“ от проф. д-р инж. Юли Тодоров Радев по професионално направление 5.13 „Общо инженерство“, научна специалност „Индустириален мениджмънт“, съгласно заповед № Р-453 от 14.06.2022 г. на Ректора на МГУ „Св. Ив. Рилски“.

Представената документация по конкурса съдържа: дисертационен труд на тема „Пазарното неравновесие – теоретични модели и емпирични тестове на либерализацията се газов сектор в Европа“; проект на автореферат; документи и материали. Цялата документация е изключително прецизно оформена и отговаря по обем и съдържание на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и „Правила и процедури за приемане и обучение на докторанти и придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ и научната степен „Доктор на науките“ на МГУ „Св. Иван Рилски“.

1. Кратки биографични данни

Кандидатът за научната степен „Доктор на науките“ проф. д-р инж. Юли Тодоров Радев е роден 12.07.1964 г. в Благоевград. Придобива висше образование като „Магистър – инженер“ по специалност „Инженерна геология“ в МГУ „Св. Ив. Рилски“ през 1990 г. През 1994 г. придобива магистърска степен по икономика към Университета „Delaware“, България. През 1997 г. придобива ОНС „Доктор“ по „Икономика и управление по отрасли“.

Педагогическият път на проф. д-р инж. Юли Радев започва през 1996 г. като „Асистент“ към катедра „Икономика и управление“ на МГУ „Св. Ив. Рилски“.

Хабилитира се като „Доцент“ през 2005 г., а от м. Януари 2021 г. заема академичната длъжност „Професор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление“ в МГУ „Св. Ив. Рилски“.

Проф. д-р инж. Радев е автор и лектор по седем учебни програми в областта на икономиката и управлението за обучение на студенти в МГУ „Св. Ив. Рилски“.

2. Общо описание на предоставените материали

В процедурата за придобиване на НС „Доктор на науките“ от проф. д-р инж. Юли Радев е представил дисертационен труд на тема „Пазарното неравновесие – теоретични модели и емпирични тестове на либерализацията се газов сектор в Европа“ в обем на 215 стр. и проект на автореферат в обем на 46 стр. Литературната справка за публикациите на автора, свързани с дисертационния труд съдържа 16 бр., в които кандидатът е единствен автор. Установени са 58 бр. цитирания, от които 5 бр. в „научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове“, 31 бр. в „монографии и колективни томове с научно рецензиране“ и 22 бр. в „нереферирани списания с научно рецензиране“.

Дисертационният труд се състои от въведение, две части, съдържащи общо 10 глави, заключение, научни и научно-приложни приноси, библиография и приложения

към дисертационния труд. Във въведението е представена актуалността на темата, обект на изследването, 15 работни хипотези, целта на изследването, 8 изследователски задачи, изследователската теза, ограниченията, разширенията и методологията на изследването.

Без съмнение темата на дисертационния труд е изключително актуална към настоящите условия и значима както за ЕС, така и за България.

Основната част е структурирана в две части от по пет глави, заключение, научни и научно-приложни приноси, библиография и две приложения. Библиографията обхваща 329 цитирани в дисертационния труд източника и обща библиография от 224 източника.

В глава първа, озаглавена „Механизъм на пазарното неравновесие“, е представен механизмът на пазарното неравновесие, в който е извършен сравнителен анализ на моделите на Валрас, Еджеуърт и Маршал. Изследвани са статичното неравновесие в модела на Маршал и динамичното неравновесие чрез неовалрасианските теории.

В глава втора, озаглавена „Динамичното неовалрасианско неравновесие“, е поставен акцент върху теорията на завършените пазари на Ароу-Дебрю и преходът към последователно развиващите се пазари. Дискутирани са двата модела на интертемпоралното равновесие на Ароу-Дебрю, критиките към тях, както и теориите на последователно развиващите се пазари.

В глава трета, „Дългосрочното договаряне на олигополните пазари“, са разгледани теорията на агентството, информационната асиметрия, пълните договори, причините за подписване на непълни договори, ролята на правата на собственост, най-иновативните модели на непълното договаряне и са представени неикономическите правни подходи към договарянето.

В глава четвърта, „Предизвикателства пред неовалрасианското неравновесие“, са дискутирани приложенията на теориите на последователно развиващите се пазари, някои нехарактерни интерпретации на традиционните договорни теории, както и теорията на обществения договор и кратък сравнителен анализ на основните модели на ограничената рационалност.

В глава пета, „Не-валрасианското неравновесие“, е представена алтернатива на динамичното неовалрасианското неравновесие, като са описани новият неокласически синтез и критиките към него след последните финансови кризи, историческият преход от стария към новия неокласически синтез (ННС), приобщаването към ННС на теорията на Виксел, както и несъвършенството на капиталовия пазар. Тук са систематизирани и недостатъците на ННС и проявите на поведенческа несигурност на капиталовия пазар. Специален акцент е поставен върху финансовите стратегии в условия на финансова криза.

Глава шеста е с наименование „Състояние и развитие на газовия сектор в Европа“. Тук е разгледана организацията на газовите пазари в либерализиращия се газов сектор в Европа, представен е модел за развитието на този сектор на база опита на САЩ и са изведени политическите аспекти в търговията с природен газ.

В глава седма, „Методика за оценяване на енергийното търсене“, са представени регресионните модели на енергийното търсене. Тук са изведени аналитични изрази за изчисляване на краткосрочните и дългосрочните (ценови) еластичности, и са описани детайлно трите категории методи за оценка на регресионния модел при панелни данни. В края на главата е дискутирано определянето на доверителните интервали.

Глава осма е озаглавена „Пазарното неравновесие и търсенето на природен газ от домакинствата“. В нея е тествана първата хипотеза за баланса дългосрочни

договори/spot транзакции, като мярка за неравновесието на газовия пазар – относителната ценова еластичност надхвърля критичната стойност от $4 \div 4.5$, което доказва, че за добивните компании дългосрочните договори са по-изгодни. Тук е представен панелен регресионен анализ на търсенето на природен газ от домакинствата в 12 страни на ЕС, в това число България както за периода на прехода 1989 ÷ 2008 г., така и допълнителни данни за годините след последната финансова криза, а именно: 2009 ÷ 2020 г.

В глава девета е изследвана втората хипотеза за баланса дългосрочни договори/spot транзакции – симетрията/асиметрията на преговорните сили в дългосрочните договори. Направен е кратък обзор на енергийните данъци в Европа, представени са стандартният модел на Маршал за разпределението на данъчната тежест, клаузата „вземи-или-плати“ и ценовата формула в дългосрочните договори за доставка на природен газ, както и договорният модел Корно-Неш. Главата завършва с конструиран и тестван регресионен модел за разпределението на данъчната тежест. Тестът на втората хипотеза доказва, че преговорните сили в дългосрочните договори са асиметрични, и че spot пазарите не могат да застраховат ефективно поведенческата несигурност. Затова дългосрочните договори ще продължат да доминират при търговията с природен газ, а газовите пазари ще останат в неравновесие.

В глава десета е тествана третата хипотеза – за нарастващата продължителност на дългосрочните договори. Представени са експертни и политически гледни точки за перспективите пред дългосрочните договори в либерализацията на газов сектор в Европа, след което са дискутирани оптималният баланс между клаузата „вземи-или-плати“ и ценовата формула, подходите и методите за прогнозиране на продължителността на договорите, както и по-важните детерминанти на транзакционните разходи по време на либерализацията. Накрая е представен емпиричен модел за продължителността на договорите за доставка на природен газ в Европа и света.

Към всяка глава са представени кратки обобщения и изводи.

В заключението са представени основните изводи и констатации в резултат на проведеното научно изследване.

Дисертационният труд представлява напълно завършено и комплексно научно изследване на газовия сектор в Европа и у нас. В хода на изследването са представени широка гама икономически теории, модели и анализи, които са адаптирани за целите на изследване на газовия сектор.

3. Резултати за автентичност на текстовете и отсъствие на плагиатство в дисертационния труд

Проверката на автентичността на текстовете в дисертационния труд и липсата на плагиатство е извършена чрез онлайн платформата antiplagiat.ru. Получените резултати са следните: оригиналност на текста – 91,96%; самоцитирания (заимстване на текстове от две собствени публикации, цитирани в библиографичната справка на дисертационния труд) – общо 6,53%; заимстване от една публикация на друг автор, цитирана в библиографичната справка – 1,00% и заимстване от още шест други източници – общо 0,52%.

От получените резултати може да се обобщи, че текстовете в дисертационния труд са автентични и не остава подозрение за наличие на плагиатство или значителни заимствания от страна на кандидата за придобиване на научната степен „Доктор на науките“ – проф. д-р инж. Юли Тодоров Радев.

4. Научни и научно-приложни приноси

Кандидатът за научната степен „Доктор на науките“ проф. д-р инж. Юли Тодоров Радев е обобщил шест научни и научно-приложни приноси в резултат на проведеното научно изследване.

Посочените в дисертационния труд научни и научно-приложни приноси съответстват на съдържанието, анализите и резултатите на научното изследване. Считаю, че те може да бъдат представени в по-сбита форма.

5. Съответствие с минималните национални и институционални изисквания по групи показатели за придобиване на НС „Доктор на науките“

От приложената документация по процедурата се вижда, че кандидатът покрива по всички групи минималните и институционални изисквания и критерии за придобиване на НС „Доктор на науките“. Същевременно по отделните групи показатели той съществено ги надхвърля, а именно: по група „В“ с – 210 т., по група „Г“ с – 87 т. и по група „Д“ със – 110 т.

6. Лични впечатления

Познавам проф. д-р инж. Юли Радев повече от 27 години, работим в една катедра и през годините сме участвали съвместно и с колеги по множество научни и научно-приложни тематика и проекти. Той е скромен, коректен, неуморен и прецизен изследовател и преподавател. Имам прекрасни впечатления от познанията и професионалния опит на проф. Радев.

7. Критични бележки

Нямам критични бележки към кандидата.

8. Заключение

Съгласно предоставените ми по конкурса дисертационен труд, проект на автореферат, придружаваща документация и изготвената справка за минималните национални и институционални изисквания за научната дейност на кандидата за придобиване на научната степен „Доктор на науките“, мога убедено да заявя, че проф. д-р инж. Юли Радев ги удовлетворява изцяло по всички показатели, а по някои от тях и значително превишава.

Въз основа на изтъкнатите по-горе постижения и приноси в научноизследователската дейност, си позволявам да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури по обявения конкурс, да бъде присъдена на проф. д-р инж. Юли Тодоров Радев научната степен „Доктор на науките“ по професионално направление 5.13 „Общо инженерство“, научна специалност „Индустриален мениджмънт“.

02.08.2022 г.
София

Изготвил становището:
(доц. д-р инж. Веселин Митев)